

emcdda.europa.eu

ÖSSZEFOGLALÓ – KIEMELT TÉMA: KÁBÍTÓSZERREL ÖSSZEFÜGGŐ BŰNCSELEKMÉNYEK: AZ ÍTÉLKEZÉSI GYAKORLAT ÉS MÁS KÖVETKEZMÉNYEK

Kábítószer és Kábítószer-függőség Európai Megfigyelőközpontja

Éves Jelentés 2009: A kábítószer-probléma Európában

Hírzárlat: 2009.11.05. - 10.00 óra (CET)

Bevezetés

A kábítószer-törvények megsértéséért az Európai Unió különböző részein az elkövetőkre kiszabott ítéleteket ez a „Kiemelt Téma” vizsgálja először⁽¹⁾. Ez a jelentés a legutóbbi év statisztikáinak elemzésével arra a kérdésre keresi a választ, hogy az elkövető szempontjából mi a legvalószínűbb kimenetele annak, ha a rendőrség a kábítószer-törvények megsértésének minősülő cselekményen érte, használat vagy személyes célú birtoklás, kínálat vagy kereskedelem formájában.

A szerhasználókra és a kereskedőkre kiszabott ítéletek

- Az ítélezés eredményeit a beszámolókból 17 ország választotta külön aszerint, hogy személyes használat vagy kínálat jellegű bűncselekményről van szó.
- A kábítószer-bűncselekmények elkövetőire kiszabott ítélet típusait (pl. börtönbüntetés, bírság, közérdekű munka) a 26 ország közül 13 jelentette be a személyes használat és a kínálat jellegű bűncselekmények szerint különválasztva.

Az eljárás megszüntetése

- Tizenkét ország tudott érdemi adatokkal szolgálni azoknak az eseteknek a számáról, amikor a rendőrség vagy az ügyészség hivatalosan vagy nem hivatalosan ejtette a vádat, további öt ország pedig nagyságrendileg jelezte az ilyen esetek számát. Nyolc ország semmilyen formában nem tüntette fel az ilyen „kisebb” következmények számát.
- Egy hat ország statisztikáiból készített indikatív összehasonlítás alapján a felelősségre vonással nem járó kimenetelek aránya az előző évben bejelentett kábítószer-bűncselekmények 25–90%-a között mozoghat.

A kiszabott büntetések típusai

- A személyes használat jellegű bűncselekményekért a **Cseh Köztársaságban, Dániában, Németországban, Franciaországban, Lettországon és Hollandiában** legnagyobb valószínűséggel bírságot szabtak ki; **Lengyelországban** és **Horvátországban** legnagyobb valószínűséggel felfüggesztett börtönbüntetés járt; **Olaszországban, Ausztriában, Portugáliában, Szlovákiában** és az **Egyesült Királyságban** pedig túlnyomórészt figyelmeztetés vagy felfüggesztett eljárás lett az eredmény.

(¹) Az összehasonlítás pontosságának határt szabnak az alábbiak közötti eltérések: az alkalmazott definíciók és terminológia; az adatgyűjtési rendszerek; valamint a statisztikai egységek és ezek számítási szabályai. A részletek megtalálhatók a „Kiemelt Témában” és annak online mellékletében.

- A rendőrség által tetten ért használók közül sokan nem kerülnek bíróság elé, de a bíróságon használatért vagy személyes célú birtoklásért elítéltek közül is csak kevesen mennek egyenesen a börtönbe. Ezt némileg megmagyarázhatja a kábítószer-bűncselekmények elkövetőinek gyakori visszaesése, amely a rendelkezésre álló korlátozott adatok alapján akár a 60%-ot is elérheti.
- A kínálat jellegű bűncselekményekért gyakrabban szabtak ki börtönbüntetést, mint bármilyen más szankciót. A **Cseh Köztársaságban, Németországban, Portugáliában és Szlovákiában** a legtöbb börtönbüntetést felfüggesztették. Két tagállamban (**Hollandia, Egyesült Királyság**) volt 10% fölött azoknak az aránya, akiket kínálat jellegű bűncselekményekért közérdekű munkára ítélték.
- Ha az országos adatokban nem is választották külön a bűncselekménytípusokat, az összes bűncselekményre kiszabott szankciók arányainak összehasonlításából mégis kitűnt, hogy **Írországbban, Luxemburgban, Magyarországon és Svédországban** gyakoribb volt a bíróság, szemben a felfüggesztett börtönbüntetéssel, amelynek alkalmazása **Bulgáriában és Romániában** dominált.
- Három, hasonló jogrendszerrel, kulturális háttérrel és fogyasztási mintákkal rendelkező ország összehasonlítása alapján **Finnországban** volt a legalacsonyabb azoknak az aránya, akik kisebb kábítószer-bűncselekmények elkövetőiként börtönbüntetésben részesültek, **Svédországban** nagyobb mértékben alkalmazták az azonnali börtönbüntetést a súlyosabb bűncselekményekért, **Norvégiában** pedig gyakrabban adtak ki közérdekű munkáról szóló végzést.
- A közérdekű munkáról szóló végzések jelentősebb mértékű alkalmazásáról csak **Írország, Magyarország, Hollandia, Lengyelország** és az **Egyesült Királyság** számolt be – a következményekről szóló jelentések többségében ez a fajta szankció rendkívül ritkán szerepelt.

A kiszabott büntetések súlyossága

- Tizenhárom ország számolt be a kiszabott börtönbüntetések hosszáról, bár az adatközlés nem volt mindig közvetlenül összehasonlítható. Néhány kisebb ország minden, egy évet meghaladó egyéni ítéletről jelentést tett, míg a nagyobb országok az átlagot közölték.
- A használat vagy személyes célú birtoklás bűncselekményéért kiszabott börtönbüntetés átlagos hossza a különböző országokban egy hónap és 29 hónap között mozgott.
- A kínálat jellegű bűncselekményekért az átlagos büntetés a kisebb értékesítésért kiszabott egy hónap és a súlyos kereskedelem bűncselekményeiért kapott 38 hónap között volt.
- Hosszú börtönbüntetések aránylag ritkán fordultak elő. A statisztikai adatok alátámasztják azt a feltételezést, miszerint Európában kevés a „drogbáró” vagy a „nagyfőnök”, és nehezebb őket elítélni, mint a kisebb kaliberű, jobban látható kereskedőket.

Az érintett kábítószer típusai

- Az elítéléshez vezető kábítószer típusáról csak a **Cseh Köztársaság, Ciprus, Hollandia, Portugália, Szlovákia** és az **Egyesült Királyság** számolt be. Ezekből a korlátozott statisztikai adatokból ennek ellenére kiderül, hogy az átlagos büntetések kábítószer típusonként különböznek, még azokban az országokban is, ahol a kábítószeres azonos törvényi megítélés alá esnek. Ez arra utal, hogy a bírói testületek a jogszabályban jelzetten túl is érzékelnek különbségeket a különféle kábítószeres ártalmának vagy súlyosságának mértékében.

A kezelésre vagy tanácsadásra való elterelés

- Annak ellenére, hogy a kábítószerfüggők esetében a büntetés helyett alkalmazott kezelés Európa-szerte egyhangú politikai támogatottságot élvez, a 26 ország közül 14 semmilyen statisztikai adatot nem közölt az ilyen jogkövetkezményekről.

- A politikai tervezési célok szempontjából ez kulcsfontosságú, hiszen képtelenség kiszámítani a kezelési beavatkozások sikerességi rátáját, ha nem számolnak a kezelést megkezdő személyek összesített számával.

Az értékelés lehetséges eszköze

- Az EU legfrissebb kábítószerellenes cselekvési terve „a kábítószerellenes politika folyamatos értékelésének biztosítására” hívja fel a tagállamokat. Az ítéletekre és más következményekre vonatkozó statisztikai adatok felhasználásával végzett folyamatértékelés viszonylag egyszerű, de nagyon fontos lépés lenne egy ilyen gyakorlatban annak megismeréséhez, hogy a jogi változásokat hogyan hajtották végre. Az országok ezáltal megtudhatnák, hogy az elkövetők többsége hogyan távozik a büntetőjogi rendszerből, illetve hogy a törvényhozók szándékai szerinti úton, vagy esetleg más utakon távoznak-e. Az értékelés a rendszer hatékonyságának és eredményességének felméréséhez is hozzájárulhatna.